
4.6 Regionaal project Bluswater, onderhoud brandkranen (inclusief nulmeting)

Portefeuillehouder DB: P. Depla
Portefeuillehouder VD: A.C. Trijselaar
Stuknummer: AB2023.10.05/4.6

STATUS VOORSTEL

☐ Informatief ☒ Besluitvormend ☐ Oordeelsvormend

BESLISPUNTEN

Het Algemeen Bestuur wordt verzocht om:

1. Kennis te nemen van deze notitie Regionaal project Bluswater, onderhoud brandkranen inclusief nulmeting.
2. Alle colleges van B&W te adviseren om het reguliere onderhoud (controles) brandkranen door Brabant Water te laten uitvoeren en hiertoe met Brabant Water een overeenkomst over aan te gaan conform het regionaal model. Hiermee komen voorgaande afspraken tussen gemeenten en Brabant Water over het beheer en onderhoud van brandkranen te vervallen.
3. Het onderhoud aan de brandkranen door Brabant Water rechtstreeks met de gemeenten te laten verrekenen.

Burgemeester Lichtenberg (voorzitter stuurgroep) en Rob van Dongen (algemeen directeur van Brabant Water) lichten het voorstel toe in het AB.

TOELICHTING

Achtergrond

In 2016 is door het Algemeen Bestuur van de VRMWB regionaal bluswaterbeleid vastgesteld. Dit beleid is destijds aan alle gemeenten toegestuurd met het verzoek om dit in de eigen gemeente vast te stellen en uitvoering aan te geven. Slechts een beperkt aantal gemeenten heeft hieraan gehoor gegeven.

In 2019 is de landelijke handreiking bluswatervoorziening geactualiseerd. Op basis van deze herziening is ook het Brabantse Bluswaterbeleid uit 2016 aangepast en in 2020 opnieuw aan het Algemeen Bestuur voorgelegd. In de bestuursvergadering van 23 september 2020 is geconstateerd dat nog onvoldoende gemeenten het bluswaterbeleid in de eigen gemeente hebben geïmplementeerd.

Bestuurlijke opdracht

Het Algemeen Bestuur heeft toen opnieuw de wens uitgesproken om regionaal bluswaterbeleid te ontwikkelen. Tegelijkertijd was er een behoefte aan duidelijke procesafspraken. De afgelopen periode heeft een Stuurgroep bestaande uit drie burgemeesters opdracht aan een ambtelijke werkgroep gegeven om een drietal producten te ontwikkelen, te weten:

1. Een procesbeschrijving om te komen tot duidelijkheid over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en deze te beleggen; hiermee wordt invulling gegeven aan het gemeentelijk bluswaterbeleid.
2. Een instructie ter inspectie van de huidige brandkranen om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken bluswatervoorzieningen (nulmeting) en hierna voor periodieke inspecties.
3. Modelovereenkomst tussen gemeenten en drinkwaterbedrijven voor het structureel onderhoud van brandkranen.

In de vergadering van 13 juli 2023 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met:

- a. De procesbeschrijving Bluswateradvies en bijbehorende taken en rollen.
- b. De procesbeschrijving Inspectie en correctief onderhoud brandkranen.
- c. Het advies van de stuurgroep aan gemeenten om in de jaren 2024 en 2025 een nulmeting brandkranen uit te voeren.

In het AB van 13 juli 2023 is aangegeven dat de volgende stap in het proces is om concrete afspraken te maken met het drinkwaterleidingbedrijf Brabant Water. De Stuurgroep¹, onder leiding van burgemeester Lichtenberg, is samen met ondersteuning vanuit de Veiligheidsregio in gesprek gegaan met (de directeur van) Brabant Water om te komen tot een voorstel voor het structureel onderhoud (droge en natte controle) van de brandkranen.

Verantwoordelijkheden ten aanzien van de brandkranen

De brandkraan is onderdeel van het drinkwaterdistributienet. Er zijn ca 45.500 brandkranen in de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de fysieke ruimte rond de brandkranen, voor de vindbaarheid, bereikbaarheid van de brandkraan (dit wordt de 'droge controle' genoemd). Het beheer en onderhoud van de brandkranen binnen de gemeenten in de VRMWB is verschillend vormgegeven, net als de afspraken hierover met Brabant Water. Uit reeds gedane inventarisaties door enkele gemeenten blijkt dat een groot deel van de kranen niet goed te vinden, te bereiken en (als gevolg hiervan) niet te gebruiken is.

Brabant Water is verantwoordelijk voor de werking van de brandkraan en is de enige partij die daar beheer en onderhoud op mag doen (zie bijlage 3). Dit omdat onkundige bediening kan leiden tot verontreiniging of bacteriologische besmetting van het drinkwater. Het onderhoud aan de brandkraan zelf wordt de 'natte controle' genoemd. Brabant Water is wettelijk verplicht om gemeenten een kostendekkende vergoeding in rekening te brengen voor alle beheer van en onderhoud aan brandkranen.

De stuur- en ambtelijke werkgroep heeft samen met Brabant Water gewerkt aan een uniform voorstel voor alle gemeenten met als doel een uniform controleregime op te zetten voor het onderhoud en beheer van de brandkranen. Het Algemeen Bestuur heeft op 13 juli 2023 ingestemd met het advies van de ambtelijke werkgroep om de droge en natte controle afwisselend in tijd uit te voeren.

Advies van de ambtelijke werkgroep:

Het advies van de werkgroep behelsde het volgende: De natte controle, door het drinkwaterbedrijf, eens per vier jaar (bij de natte controle wordt automatisch ook het droge gedeelte gecontroleerd). De droge schouw door de gemeente eveneens eens per vier jaar (2 jaar voor/na de natte controle). Dus natte/droge controle, dan na 2 jaar droge controle en na wederom 2 jaar natte/droge controle et cetera. Voor brandkranen die in het groen/de berm liggen, wordt een frequentie van eens per jaar gehanteerd. Na realisatie of oplevering van werkzaamheden (bijvoorbeeld bij herstratingswerkzaamheden of bouwactiviteiten) wordt direct een controle van de aanwezige brandkranen uitgevoerd door de gemeente. Uitgangspunt hierbij is wel dat voor brandkranen die in het groen/de berm liggen dat deze voorzien worden van een bestrating direct rondom de put zodat ze ook 1 keer in de 2 jaar gecontroleerd kunnen worden in plaats van jaarlijks². Indicatie voor deze eenmalige kosten voor bestrating bedragen circa €350 per brandkraan.

Voorstel uitvoering onderhoud door Brabant Water

Met Brabant Water is gesproken over één totaaloplossing waarbij natte/droge en droge controle bij Brabant Water worden belegd volgens een abonnement. Brabant Water adviseert een complete controle interval op de brandkraan van één in de vier jaar, wat overeenkomt met het advies van de commissie Burgering³ en de ambtelijke werkgroep. Uit kostenoverweging kan door gemeenten en/of de

¹ De stuurgroep bestaat uit de burgemeesters Lichtenberg, Van den Belt en Starmans.

² Advies commissie Burgering is jaarlijkse controle op vindbaarheid en bereikbaarheid i.v.m. risico op overwoekering van de brandkranen.

³ Naar aanleiding van de brand in de Urbanuskerk in Amstelveen (september 2018) deed de inspectie J&V onderzoek naar de oorzaak en bestrijding van deze brand, inclusief de watervoorziening. De commissie Burgering heeft op basis daarvan een landelijk maatgevend advies uitgebracht over onderhoud aan brandkranen.

Veiligheidsregio ook gekozen worden om de complete controle uiterlijk eens per acht jaar uit te voeren. De belangrijkste afweging bij de keuze is om een zo hoog mogelijke betrouwbaarheid te garanderen tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Voor Brabant Water is 1x per 8 jaar de minimaal acceptabele frequentie.

Op basis van bovenstaande overwegingen wordt het volgende voorgesteld:

Een tweejaarlijkse onderhoudsfrequentie, waar in acht jaar tijd, drie keer een droge controle plaatsvindt en één keer een complete (natte en droge) controle. In totaal dus 4 controles in 8 jaar tijd. De stuurgroep adviseert dan ook, op basis van ervaringen die er zijn, de minimale complete-controle-frequentie van 1 keer per 8 jaar in plaats van 1 keer per 4 jaar naast de droge controles.

Door deelname van de gemeenten aan dit voorstel kan afgezien worden van het uitvoeren van de nulmeting door de gemeente zelf in 2024-2025 zoals besloten in het AB van 13 juli omdat na 2 jaar alle brandkranen al een keer geschouwd zijn.

Brabant Water kan deze werkzaamheden (onderhoudsregime) voor de gemeente uitvoeren/aanbieden tegen een kostendekkend tarief van € 20,00 per brandkraan per jaar (bij een 2-jaarlijkse controle). Het plaatsen van nieuwe brandkranen en onderhoud van de aanwijsplaatjes is in dit tarief inbegrepen. Bij de droge controle wordt overtollig groen weggehaald voor zover dat met geringe inspanning kan. Complete overwoekering en/of weghalen van wortelstructuren hoort daar niet bij en blijft de verantwoordelijkheid van gemeenten. Indien dat aangetroffen wordt doet Brabant Water een melding aan de betreffende gemeente.

Zie bijlage 1 voor wat dit betekent voor de totaalkosten per gemeente per jaar. Het voorstel geldt voor alle brandkranen op het distributienet van Brabant Water⁴. Na twee en na vier jaar evalueert Brabant Water op basis van de werkelijke reparaties en inspanningen of het tarief inderdaad kostendekkend is.

Voor gemeenten die hun brandkranen nu al goed op orde hebben is er het volgende instapmodel, gebaseerd op het percentage brandkranen per gemeente dat onderhoud nodig heeft bij de eerste controle:

- Indien minder dan 15% van de brandkranen onderhoud nodig blijkt te hebben bij de eerste controle, dan wordt het abonnementsgeld tot de eerste controle niet in rekening gebracht.
- Indien tussen de 15% en 45% van de brandkranen onderhoud nodig blijkt te hebben, dan wordt het voorgestelde abonnementsgeld in rekening gebracht.
- Indien meer dan 45% van de brandkranen onderhoud nodig blijkt te hebben, dan worden meerkosten in rekening gebracht.

Uniforme wijze van uitvoering en betaling

Het voorstel is om de uitvoering van het contract en de betalingen voor het beheer en onderhoud van de brandkranen voor iedere gemeente afzonderlijk, rechtstreeks, via Brabant water te laten verlopen.

Zowel voor Brabant Water als voor de VRMWB is het belangrijk dat de brandkranen altijd werken. De VRMWB heeft belang bij uniformiteit van de afspraken binnen de 24 deelnemende gemeenten zodat brandweermedewerkers bij incidenten overal op eenzelfde wijze kunnen werken en de kans op het falen van een brandkraan minimaal is. Alhoewel de verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud een gemeentelijke taak is, kan de VRMWB een coördinerende rol innemen tussen Brabant Water en de gemeenten en zorgen voor uniformiteit en adviseren in de prioritering van de controles van de brandkranen door Brabant Water. De VRMWB kan bovendien vanuit de inhoud zowel aan Brabant Water als de gemeenten adviseren over de aanwezigheid van brandkranen en de bereikbaarheid. Brabant Water zal sowieso alle informatie over locaties van brandkranen (via GIS) aanleveren bij de VRMWB. De VRMWB kan storingen direct melden aan Brabant Water.

⁴ Voor de gemeenten Bergen op Zoom (Halsteren) en Woensdrecht geldt dat brandkranen in hun gebied onderdeel uitmaken van het drinkwaternet van Evides. Dit voorstel is slechts van toepassing op het deel van de brandkranen dat in het Brabant Water distributienet zit.

Door middel van een overeenkomst tussen gemeenten en Brabant Water worden hierover afspraken gemaakt. Met het sluiten van deze overeenkomsten komen de bestaande afspraken tussen gemeenten en Brabant Water over het beheer en onderhoud van brandkranen te vervallen.

(VERVOLG) PROCES

Indien het Algemeen Bestuur instemt met het voorstel, zal deze voorgelegd worden aan de colleges van B&W. Vervolgens is het aan de gemeenten om met Brabant Water de overeenkomst aan te gaan en dit verder uit te rollen wen te implementeren binnen de gemeentelijke organisatie.

BIJGEVOEGD

- Bijlage 1 - Totaalkosten per gemeente per jaar
- Bijlage 2 - Tarieven waterbedrijven Nederland
- Bijlage 3 - Toelichting op onderhoud en beheer van brandkranen

Bijlage 1 Totaalkosten per gemeente per jaar (excl. BTW)

	Aantal brandkanen	Prijs per brandkraan	Totaalprijs brandkranen
Alphen-Chaam	660	€ 20	€ 13.200
Altena	2.531	€ 20	€ 50.620
Baarle-Nassau	594	€ 20	€ 11.880
Bergen op Zoom*	1.962	€ 20	€ 39.240
Breda	5.973	€ 20	€ 119.460
Dongen	969	€ 20	€ 19.380
Drimmelen	1.111	€ 20	€ 22.220
Etten-Leur	1.761	€ 20	€ 35.220
Geertruidenberg	881	€ 20	€ 17.620
Gilze en Rijen	1.014	€ 20	€ 20.280
Goirle	891	€ 20	€ 17.820
Halderberge	1.386	€ 20	€ 27.720
Hilvarenbeek	701	€ 20	€ 14.020
Loon op Zand	914	€ 20	€ 18.280
Moerdijk	2.171	€ 20	€ 43.420
Oisterwijk	1.420	€ 20	€ 28.400
Oosterhout	2.088	€ 20	€ 41.760
Roosendaal	3.340	€ 20	€ 66.800
Rucphen	980	€ 20	€ 19.600
Steenbergen	1.115	€ 20	€ 22.300
Tilburg**	7.342	€ 20	€ 146.840
Waalwijk	2.176	€ 20	€ 43.520
Woensdrecht*	0	€ 20	€ 0
Zundert	1.209	€ 20	€ 24.180
Totaal	43.189		€ 863.780

* Voor de gemeenten Bergen op Zoom (Halsteren) en Woensdrecht geldt dat brandkranen in hun gebied onderdeel uitmaken van het net van Evides. Bovenstaande kostenverdeling is alleen van toepassing op het deel van de brandkranen dat in het Brabant Water distributienet zit.

** Tilburg is inclusief 735 brandkranen voor Berkel-Enschot en Udenhout

Bijlage 2 Tarieven waterbedrijven Nederland

In figuur 4 zijn de tarieven te vinden van andere drinkwaterwaterbedrijven. Er zijn landelijk verschillende controle-frequenties en sommige bedrijven brengen nieuwe brandkranen apart in rekening. In dit voorstel zit het plaatsen van nieuwe brandkranen bij het tarief inbegrepen.

Drinkwaterbedrijf	Tarieven in EUR per brandkraan per jaar	Controle frequentie	Betalen voor nieuwe brandkraan in EUR	Controle Werkzaamheden
Brabant Water	20,00	Per 2 jaar	Nee	4 controles in 8 jaar.
Vitens	16	Per 4 jaar	381	Drie keer droge controle en één complete controle Gemeente voert alle werkzaamheden aan omgeving uit
Dunea	28,50	Per 2 jaar	Mee met nieuwbouw –1.074 Inbouw bestaand net – 3.016 Verwijderen –1.541 Verplaatsen – 3.309	
	14,25	Per 4 jaar	Mee met nieuwbouw –1.074 Inbouw bestaand net – 3.016 Verwijderen –1.541 Verplaatsen – 3.309	
Evides	27,06	Per 3 jaar	Ja, bij verwijderen op verzoek van gemeente	Complete controle
Waterbedrijf Groningen	33,50	Per 4 jaar	Ja	Alleen werkzaamheden voor natte deel, droog wordt teruggekoppeld aan gemeenten

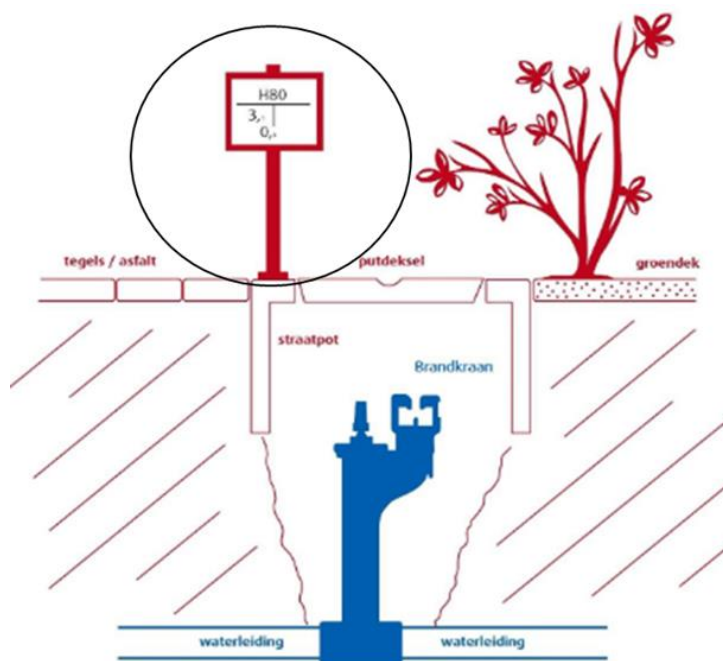
Figuur 1: Tarieven per jaar (excl. BTW) en bijbehorende controle-frequenties, waterbedrijven Nederland.

Bijlage 3 Toelichting op onderhoud en beheer van brandkranen

Verantwoordelijkheden ten aanzien van de brandkranen

Brabant Water is verantwoordelijk voor de werking van brandkraan (blauwe deel in figuur 2) en is de enige partij die daar beheer en onderhoud op mag doen. Dit omdat onkundige bediening kan leiden tot verontreiniging of bacteriologische besmetting van het drinkwater.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de fysieke ruimte rond de brandkranen, voor de vindbaarheid, bereikbaarheid en bedienbaarheid van de brandkraan (rode deel in figuur 2). Het aanwijsplaatje (in de cirkel) behoort tot de verantwoordelijkheid van de gemeente, maar Brabant Water neemt dit graag om niet mee in het onderhoud.

Figuur 2: Schets brandkraan, verantwoordelijkheden t.a.v. onderhoud en beheer.

Onderhoud en beheer van brandkranen

De commissie Burgering, die een landelijk maatgevend advies uitbracht over het onderhoud aan brandkranen heeft het over twee soorten controles:

1. Een visuele schouw, de droge controle, zie figuur 3.
2. En het 'onderhoud', de complete controle (de droge en het onderhoud aan de brandkraan zelf ook wel natte controle genoemd, zie figuur 4).

De complete controle bevat ook werkzaamheden aan de brandkraan zelf, die vallen onder verantwoordelijkheid van Brabant Water.

Droge Controle

Correcte locatievermelding in GIS
Zichtbaarheid brandkraan
Bereikbaarheid brandkraan
Aanwezigheid & correctheid aanwijsbord / -pijl
Ligging straatpot t.o.v. bestrating
Eenvoudig groenwerk
Registreren en rapporteren

Figuur 3: De droge controle en de bijbehorende werkzaamheden

Complete Controle

Correcte locatievermelding in GIS
Zichtbaarheid brandkraan
Bereikbaarheid brandkraan
Aanwezigheid & correctheid aanwijsbord / -pijl
Ligging straatpot t.o.v. bestrating
Controle putdeksel
Eenvoudig groenwerk
Inwendig schoonmaken straatpot
Blinddeksel checken
Testen standpijp en standsleutel plaatsbaar
Testen werking brandkraan (beperkt opendraaien)
Registreren en rapporteren

Figuur 4: De complete controle en de bijbehorende werkzaamheden.